

İthal kömür santrali için lisans başvuruları ve doğalgaz santrali yönelimi kaygı yaratıyor...

MÜHENDİSLERDEN YERLİ KAYNAK UYARISI

Elektrik Mühendisleri Odası, Maden Mühendisleri Odası ve Makina Mühendisleri Odası, ithal kömür yakıtlı termik santral lisanslarına ve dışa bağımlılık yaratan doğalgazın elektrik üretimindeki payını daha da yükseltecek girişimlere tepki gösterdiler.

Elektrik Mühendisleri Odası, seçimler öncesinde yaptığı basın açıklamasıyla enerji alanında gelinen kritik eşiği ortaya koydu. "AKP Hükümeti döneminde, çok sayıda kurum ve uzmanın yaptığı uyarılara karşın enerji alanında gerekli yatırımların yapılmaması, Türkiye'yi seçim sonrasında karanlık bir döneme girme riskiyle karşı karşıya bırakmıştır" denilen açıklamada, seçim sonrasında elektrik fiyatlarına da yüksek oranda zam yapılması beklendiğine dikkat çekildi.

EMO'nun açıklamasında, resmi kurumların yaptığı hesaplamalara göre Türkiye'yi en iyi olasılıkla 2009 yılında karanlık günlerin beklediği belirtilirken, şöyle denildi:

"Ancak bu varsayım bile DSİ'nin inşa halindeki santrallerinin tamamlanması, otoprodüktörlerin sisteme elektrik satışı yapması, EPDK'dan alınan lisansların öngörülen tarihlerde devreye girmesi gibi iyimser senaryolara dayanmaktadır. Bu nedenle 2008 yılında hatta bu yılın sonbaharında Türkiye'nin elektriksiz kalma riskiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Özellikle seçim öncesi elektriklerin kesilmemesi talimatı verilmesi nedeniyle santrallerin de zorlanarak çalış-

tırıldığı belirtilmektedir. Tüm bu zorlamalara karşın mızrak çuvala sığmamakta, bölgesel elektrik kesintileri yaşanmaktadır."

Enerjide Karanlık Miras

Açıklamada, 4.5 yıllık süre içerisinde enerji alanında yaşananlar şöyle sıralandı:

"- Kamu zararına sözleşmeleri feshedeceği vaadini rafa kaldıran AKP Hükümeti, pahalı elektrik almına devam etmiştir.

- Enerji alanındaki bu sözleşmelere yönelik yargının verdiği kararları uygulamayarak, bu yargı kararlarını kamu zararına yok sayacak biçimde yeni yasalar çıkarılmıştır.

- Kamunun yatırım yapmasını yasaklayan 4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası'na biat edilerek, enerji alanındaki yatırımlar sektöre uğratılmıştır. 4-5 yıllık dönem boyunca özel sektörün hayata geçen yatırımları yıllık ortalama 700 megavat düzeyine bile ulaşamamaktadır. 2002-2006 arasındaki 4 yıllık dönemde serbest üretim şirketlerinin kurulu gücü 2790 megavatla Türkiye'nin toplam kurulu gücünün ancak yüzde 6.9'una ulaşmıştır. Oysa bakanlığın yüzde 6.3'lük düşük talep senaryosuna göre yıllık 2000-2500 megavat gücünde yatırım yapılması gerekmektedir. Özel sektörün yıllık yapılması gereken yatırım tutarına ancak 4 yılda ulaşabildiği görülmektedir. Bu olumsuz gidişata

karşın hiçbir önlem alınmamış ülke karanlık tehlikesiyle baş başa bırakılmıştır.

- Özel sektör zaten sınırlı olan yatırımlarını yalnızca alım garantili rüzgar ve hidrolik santrallara yöneltmiş, elektrikte arz güvenliği özel sektörün ticari tercihlerine terk edilmiştir. Yani enerji alanında gereken bütün yatırımları yapması beklenen özel sektörün yalnızca hidrolik ve rüzgar santrallarına yönelmesi, arz güvenliği açısından ikincil bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

- Elektrik kesintisi riskine karşı ithal kömür santrallarına lisanslar dağıtılmasıyla da Türkiye açısından ikinci bir kayıp noktası yaratılmaktadır. Kendi yerli kömür kaynakları değerlendirilmezken, zaten doğalgaz nedeniyle dışa bağımlılığı yüksek olan Türkiye'nin bir de ithal kömür bağımlısı hale getirilmesi kabul edilemez.

- Kamu zararına alım garantili sözleşmelere bu hükümet döneminde rödevansla yaptırılacak olan kömür santralları da eklenmiştir. Alım garantilerinin Türkiye açısından yarattığı açmaz halen devam ederken, enerji alanında yeni habitler yaratılmasını anlamak mümkün değildir.

- Doğalgaz bağımlılığı giderek artan Türkiye'nin elektrik sıkıntısını çözmek için özel sektörün isteği doğrultusunda yapımı kolay ve görece ucuz olan doğalgaz santrallarına ve alım garantilerine göz kırpılmaktadır. Bu durum hem ülkenin enerjide dışa bağımlılığını daha da artırması, hem de yeni mali yükümlülükler getirecek olması nedeniyle büyük bir yanlış olacaktır.

- Dengeleme ve uzlaştırma sistemiyle kamunun, dağıtım ve iletim hatları kullanım bedelleri gibi çeşitli işletme giderleri dahil olmak üzere tüketiciye 10-11 Ykr'ye sattığı elektrik fiyatları serbest piyasa denilen karaborsada 15-16 Ykr'leri dahi aşmaktadır.

- TETAŞ'ın ikili anlaşmalar ile özel sektörden elektrik almak için açtığı ihale ise büyük bir hüsrana

yaratmıştır. Özel sektör TETAŞ'ın alım yapmak istediği elektrik talebinin yüzde 25'lik kısmına yanıt verirken, bu talebi karşılamak için de karaborsa fiyatlarının üzerinde fahiş fiyatlar talep etmişlerdir.

- Enerji alanındaki başı boşluk yalnızca üretim alanında değil, ne yazık ki tüketim alanında da sürmektedir. Ülkemiz ucuz, ancak sistemden yüksek enerji çeken ve sağlıksız klimalarla adeta bir klima çöplüğü haline getirilmiştir. Sistemden yüksek enerji çeken bu klimaların kullanımı nedeniyle, puant talep kış aylarından yaz aylarına kaymıştır. Hatta puant saatlerde bile değişiklikler dikkat çekmektedir.”

Açıklamada, özelleştirme amacıyla yaratılan parçalı yapı içerisinde enerji alanında faaliyet gösteren tüm kamu kuruluşlarının zincirleme şekilde birbirlerine borçlu konuma geldiği belirtilirken, “Bu borçlar kartopu gibi büyümekte, BOTAŞ personel maaşı ödemek için kredi bulmak zorunda kalmaktadır” denildi. Elektrik faturalarına seçim hatırına yansımaya zammın, seçim sonrasında mutlak gündeme geleceği ifade edilen açıklamada, “AKP Hükümeti'nin destekçisi IMF, elektrik zamları konusunda bundan önceki hiçbir hükümete göstermediği bir ayrıcalıklı seçim sonrasında beklemektedir” görüşüne yer verildi.

EMO, Türkiye'nin elektrik kurulu gücünün 2002 yılındaki 31 bin 845 megavattan 2006 yılında 40 bin 538 megavata çıktığını, ancak bu artışın yalnızca 3'te 1'lik bölümü EPDK'dan alınan lisanslarla faaliyete geçen özel sektöre ait olduğunu bildirdi. Kurulu güç artışının 3'te 2'lik bölümün yatırımları yasaklanan, ancak geçmişten gelen yatırımları devam eden EÜAŞ ve DSİ projeleriyle sağlandığına dikkat çeken EMO, “Ne yazık ki EÜAŞ'ın yatırım portföyü bitmiş, DSİ'nin yatırım portföyü de gelecek dönem elektrik talebini karşılamayacak düzeylere düşmektedir” uyarısında bulundu. Yeni kurulacak hükümetin, bu karanlık tablodan çıkış için yeniden

kamu inisiyatifiyle hareket ederek, 4628 sayılı Yasa'yı derhal feshetmesi ve enerjide bütüncül bir planlamayı gerçekleştirebilecek bir yapıyı sağlaması gerektiği kaydedildi.

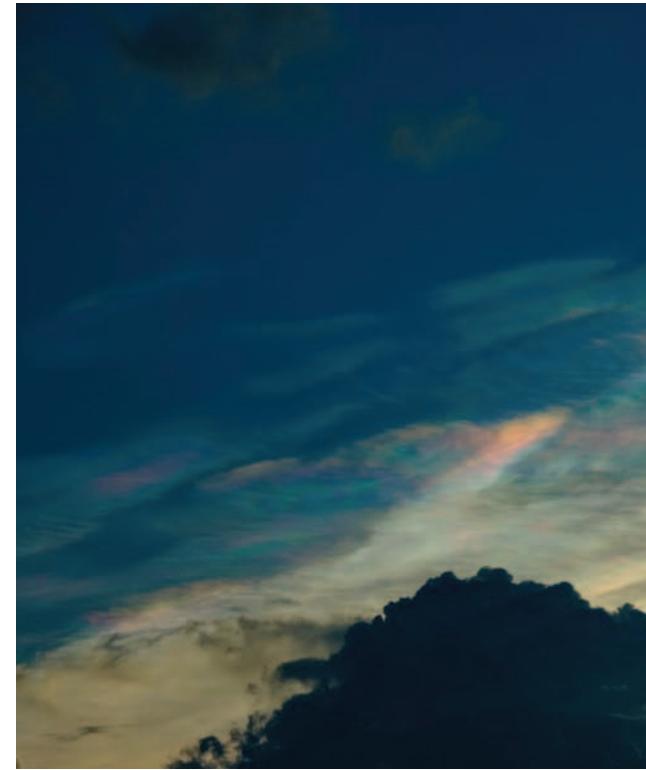
Özel Sektörün İthal Kaynak Sevdası

Maden Mühendisleri Odası tarafından 12 Temmuz tarihinde yapılan basın açıklamasında ise ülkelerin enerji yönetimlerinin ileriye dönük planlama hatası yapma keyfiyetleri bulunmadığı, hataların bedelinin çok ağır ödendiği uyarısı yapıldı.

Tüm ülkelerin enerji maliyetlerini düşürmek için elektrik üretiminde önceliği kendi kaynaklarına verdiğine dikkat çekilen açıklamada, ülkemizdeki temel sorun şöyle ortaya konuldu:

“Ülkemizde ise, elektrik enerjisi üretiminde öncelik, anlaşılmaz bir şekilde yerli kaynaklara değil, yabancı kaynaklara verilmektedir.”

EPDK'ya son dönemde yapılan çok sayıda lisans başvurusu incelendi-

ğinde bunların yüzde 80'inin ithal kaynaklara dayalı termik santral başvuru olduğuna dikkat çeken Maden Mühendisleri Odası, şu değerlendirmeleri yaptı:

“Ülkemiz, doğalgazı satın aldığı Rusya'dan bile daha yüksek oranda elektrik üretiminde doğalgaz kullanmaktadır. Tamamen yurtdışına bağımlı olduğumuz doğalgazın, 1985 yılında yüzde 1 bile olmayan payının hızla yükselmesi, enerjide dışa bağımlılığımızı arttırmış, ülkemiz muhtemel enerji krizleri karşısında savunmasız konuma getirilmiştir.

Ülkemiz, toplamı 9.3 milyar ton olan linyit rezervleri ile büyüklük bakımından dünyada 11. sıradadır. Söz konusu yatakların atıl bekletilerek elektrik üretiminde kullanılmaması akılcı değildir.

Jeotermal kaynaklarımız ve rüzgar potansiyelimiz tam olarak belirlenemediğinden bu kaynaklarımızdan enerji üretecek planlamalar yeterince yapılamamaktadır.

Yerli enerji kaynaklarımıza dayalı enerji yatırımları teşvik edilmeli, kamu kuruluşlarının enerji yatırımı yapabilmesinin önündeki yasal engeller kaldırılmalıdır.”

Mevcut Potansiyel Değerlendirilmiyor

Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz da, 13 Temmuz tarihinde yaptığı basın açıklamasında, ithal kömür yakıtlı santral başvurularına tepki gösterdi. Türkiye'nin mevcut linyit rezervleriyle asgari 10 bin megavat, hidrolik kaynaklarla 48 bin 527 megavat, rüzgar potansiyeli ile 48 bin megavat, jeotermal ile 500 megavat elektrik üretim kapasitesi oluşturmanın mümkün olduğu belirtildi. “Bu potansiyelin değerlendirilmesi için herhangi bir kamu yatırımı planlanmazken, özel sektör tarafından linyit ve rüzgarda sınırlı bir miktarın, hidrolikte ise kayda değer bir bölümün değerlendirilmesi amacıyla EPDK'ya başvuruda bulunulmuştur” denilen açıklamada, İSKEN'in 800 megavat, İçdaş'ın 405 megavat, Cengiz Enerji'nin 613 megavat, Habaş'ın 518 megavat olmak üzere ithal kömüre dayalı başvuruların 2 bin 436 megavata ulaştığı, bu rakama Modern Enerji'nin 710 megavatlık lisans almış projesi de eklendiğinde ithal kömüre dayalı tesis edilmesi öngörülen kapasitenin 3 bin 146 megavata ulaştığı bildirildi.

Türkiye'nin dışalım yaptığı doğalgazın yüzde 55'ini elektrik üretiminde kullanırken ve elektrik üretiminin yüzde 45'i doğalgaza dayanmışken, elektrik üretiminde doğalgazın payını artıracak yeni projelerin de (Enka-800 megavat, Goldaş-460 megavat) gündemde olduğu kaydedildi.

Türkiye'nin 2004'ten 2006'ya kadar iki kat artışla 28.6 milyar dolara ulaşan enerji ithalatını daha da artıracak ithal kömür ve doğalgaz yakıtlı enerji santrallerine ihtiyaç olmadığını vurgulayan Makina Mühendisleri Odası, EPDK'ya yeni ithal kömür yakıtlı lisans başvurularını reddetme çağrısında bulundu.

En Önemli Uygulama Tasarrufa Yatırım

Makina Mühendisleri Odası, öncelikle enerji tasarrufu için yeni yatırım yapılması gerektiğini, bunun yeterli olmaması durumunda yeni üretim tesisi yatırımlarının gündeme gelmesi gerektiği görüşünü savunurken, “Önümüzdeki yıllarda yaşanması beklenen enerji sıkıntısının aşılması için yapılması gereken en önemli uygulama tasarrufa yatırımdır” uyarısını yaptı.

TEİAŞ'ın hazırladığı 2007-2020 dönemine ilişkin üretim kapasite projeksiyonunun EPDK ile uzlaşma sağlanamadığı için yayımlanamadığı belirtilirken, bu taslağın kamuoyu ile paylaşılması, tüm tarafların görüşlerinin alınacağı demokratik yapılı tartışmalar sonunda kesinleştirilmesi istendi. Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'nün yaptığı Ulusal Enerji Talep Tahmin Modeli'ne de mesleki kuruluşlar, uzmanlar ve akademisyenlerin katılımıyla yapılacak tartışmalardan sonra son biçiminin verilmesi talep edildi. Enerji üretiminde ağırlığın yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına verilmesi gerektiği vurgulanırken, “Yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın kullanımının özendirilmesi, yaygınlaştırılması ve bu kaynakların kullanımı ile elektrik enerjisi üretim sistemlerini oluşturan malzeme, cihaz ve ekipmanların yerli üretim koşullarının oluşturulması ve bu alanda teknoloji üretebilir bir seviyeye ulaşmamız sağlanmalıdır” denildi.

Enerji Verimliliği Yasası'nın gereklerinin acilen yerine getirilmesi uyarısı yapıldı. Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nin elektrik tüketiminde yüzde 15, binaların ısıtma ve soğutmasında yüzde 35, ulaşımda yüzde 15 olarak öngördüğü tasarruf hedeflerine ulaşılması için gerekli düzenlemelerin bir an önce yürürlüğe konulması istenirken, “Sanayi üretiminde enerji yoğunluğu bugünkü 0.39'dan OECD üyesi ülkeler ortalaması olan 0.19 düzeyine düşürülmelidir” denildi. ■

